

Vad bör en kommunpolitisk ledare kunna?

Kunskaper som symboliskt kapital bland socialdemokratiska lokalpolitiker

Louise Malmström

WHAT SHOULD MUNICIPAL POLITICAL LEADERS KNOW? KNOWLEDGE AS SYMBOLIC CAPITAL AMONG LOCAL ELECTED SOCIAL DEMOCRATIC LEADERS. In Sweden, there are no specific academic paths leading to a political career and many local elected leaders develop the knowledge they need in other ways. The aim of this article is to find out which kinds of knowledge they value and how they develop these. Using the results from questionnaires and interviews with local social democratic leaders, four groups of knowledge that constitute symbolic capital in the field of Swedish local politics are identified: ideological, communicative, organisational and academic. Some types of knowledge are communicated openly, whilst others are hard to pinpoint and even contradictory, which tends to exclude some members. Both long-term members and newer members find attending party training useful to develop the knowledge they need to get elected and fulfil their political assignment.

Keywords: party-political education, local elected leaders, symbolic capital, social democrats, labour movement, political skills.

Inledning

Politiska toppuppdrag är krävande och förväntningarna från medier, fackexperter och väljare är höga. Kraven på kompetens hos dem som axlar sådana tenderar dessutom att öka (Grenier & Mévellec 2016). Såväl nationella som lokalpolitiska ledare ska kunna sätta sig in i en rad komplexa frågor, fatta beslut och implementera dem, samtidigt

Louise Malmström är adjunkt och forskarstuderande i pedagogik med inriktning mot vuxnas lärande vid Linköpings universitet. E-post: louise.malmstrom@liu.se

som politiker som kollektiv förväntas representera en bredd av väljarnas intressen (Karlsson 2006, Dal Bó et al. 2017, Battaglio 2008, Vogelsang-Coombs 1997). Behovet av utbildning inför dessa uppdrag påtalas både internationellt och i Sverige och förutom ökande kompetenskrav motiveras det med minskad acceptans för bristande etik (Battaglio 2008, Coghill 2016, Grenier & Mévellec 2016, Lewis & Coghill 2016, Thomson 2010, SKR 2021).

Trenden är också ökad politisk professionalisering (Coghill 2016). I länder som Frankrike och Storbritannien har elituniversitet länge stått för en stor del av den utbildning som politiker genomgår innan de kandiderar (Bourdieu 1996, Gaxie & Godmer 2007, Norris & Lovenduski 1995) och i USA finns exempel på universitet som med specialdesignade program rustar lokalpolitiker med kunskaper de anses behöva (Battaglio 2008). I Québec är utbildning obligatoriskt för lokalpolitiker, men dess innehåll är omdiskuterat (Grenier & Mévellec 2016).

Utbildning för politiker vilar rimligen på normer och antaganden om vad som är värdefullt för dem att veta. I internationell litteratur diskuteras frågan främst i relation till utbildningar anordnade av förvaltningar eller universitet (Battaglio 2008, Grenier & Mévellec 2016, Vogelsang-Coombs 1997). Även i Sverige erbjuds lokalpolitiker, via kommunförvaltning eller Sveriges Kommuner och Regioner, viss utbildning inom ramen för uppdraget. Huvudsakligen tycks dock svenska politikernas utbildning ske inom partierna själva, alternativt i form av informellt lärande under uppdragets utförande (Beckman 2006, Nordvall, Bladh & Malmström 2020).

Vilka kunskaper politiker utvecklar blir således beroende av vilka kunskaper som anses värdefulla inom respektive parti. Som Katarina Barrling Hermansson (2004) visat är skillnaderna mellan svenska riksdagspartiers interna kulturer stora avseende vilka kunskaper som värderas. Skillnaderna tycks återspeglas i hur partierna organiserar sina utbildningar, vilka varierar i omfattning, styrning och ämnesinnehåll (Nordvall, Bladh & Malmström 2020).

Vilka kunskaper premieras då inom partierna när det gäller förberedelse för politiska ledaruppdrag? Vad värderas – och inte? Genom att undersöka vad som betraktas som värdefull kunskap i partisammanhang avser jag i denna artikel bidra till fördjupad förståelse för vad som präglar socialisationen in i ledande kommunpolitiska positioner. Vad anser de kommunpolitiska ledarna själva är värdefullt att kunna och vad premieras i sammanhanget, direkt och indirekt? En analys av vad som betraktas som värdefull kunskap bidrar också, menar jag, till att synliggöra mönster av inkludering och exkludering angående vilka som kommer ifråga för dessa uppdrag.

Den här artikeln avser specifikt att öka förståelsen för vilka kunskaper som värderas utifrån exemplet Socialdemokraterna. Partiet har dominerat svensk politisk utveckling det senaste århundradet och en stor andel S-företrädare saknar högre utbildning (SCB 2021). Som analytiskt verktyg används begreppet symboliskt kapital (Bourdieu 1989, Broady 1998). Genom att identifiera vilka kunskaper som tycks få betydelse som symboliskt kapital, det vill säga ”det som av grupper igenkänns som värdefullt och tillerkänns värde” (Broady 1998, s 6), är avsikten att synliggöra och kritiskt problematisera underliggande normer i sammanhanget.

Ökad kännedom om detta ökar transparensen avseende vilka lokalpolitiker som väljs till ledare och breddar möjligheterna för fler med ambitionen att rusta sig inför ett ledaruppdrag. Det bidrar även till ökad medvetenhet hos utbildningsanordnare avseende de didaktiska val som görs i samband med arrangerandet av utbildningar för kandidater och förtroendevalda. Oavsett om de vill reproducera eller bryta de mönster som styr.

Tidigare forskning om politikers utbildning och S-ledarideal

Politiker internationellt tenderar att vara mer utbildade än befolkningen generellt (Best & Cotta 2000, Cotta & Best 2007, Norris & Lovenduski 1995) och det gäller även i Sverige (Holmberg & Esaiasson 1988, SCB 2021). Medan ett fåtal institutioner inom högre utbildning fostrar politisk elit i flera länder är det vanligt att nordiska parlamentariker tagit andra bildningsvägar (Gaxie & Godmer 2007). Historiskt skildras folkbildningen som en väg till politisk makt i Sverige och detta gäller inte minst Socialdemokraterna, vars företrädare ofta saknat högre formell utbildning (Andersson & Lönnström 1982, Arvidson 1985, Larsson 2013). Detta gäller fortfarande och särskilt på kommunnivå (SCB 2021). Det finns belegg för att akademisk bakgrund inte ens alltid varit en tillgång för att få stöd inom arbetarrörelsen (Skoglund 1991).

När politiker har kort formell utbildning kan det betraktas som en representativ fördel men det kan samtidigt väcka farhågor om kompetensbrister i relation till uppdraget. Politiska ledare står inför komplexa uppgifter inom vitt skilda områden (Karlsson 2006) och förutom hög arbetsbelastning är uppdraget ofta mentalt påfrestande och omsättningen på posterna är hög (Erlingsson 2017). Villkoren till trots fortsätter lokalpolitiker att kandidera till ledaruppdrag. Oavsett bakgrund och parti tycks det finnas interna selektionsprocesser där även kortutbildade företrädare med arbetarklassbakgrund väljs till

höga poster med kompetens som kriterium. I stället för social bakgrund och formell utbildningsnivå verkar det vara en slags inklusiv meritokrati som styr valen (Dal Bó et al. 2017). Företrädarna betraktas som kompetenta men har utvecklat sina kunskaper utanför det formella utbildningssystemet. En väsentlig kompetensutveckling sker också under utövandet av uppdraget och kunskaper som utvecklas så tenderar att vara bredare än det politiska sakområdets (Beckman 2006). Förutom att lokala ledare utvecklar för uppdraget värdefulla kunskaper med åren, minskar också stressen och de verkar få lättare att hantera hat, hot och våld (SKR 2021).

Framför allt nyvalda kommunstyrelseordförande efterfrågar dock utbildning, främst i styrning och ledning, kommunalt helhetsansvar, ekonomi och ledarskap (SKR 2021). När det gäller lokalpolitikens bildningsarenor spelar partier, studieförbund och kommuner avgörande roller i genomförandet av utbildningar inför och under utförandet av uppdragen (Nordvall, Bladh & Malmström 2020).

I de fall ledare inom politiska partier och andra civilsamhällesorganisationer har akademisk utbildning, vilket numera är vanligare, erhåller de ändå ofta sina ledarutbildningar internt, eftersom dessa skraddarsys inom organisationen med utgångspunkt i den egna ideologin och utifrån de egna behoven (Harding 2019). Inkluderingen i organisationen verkar spela större roll än utvecklandet av generella färdigheter i dessa utbildningar. I Socialdemokraternas interna utbildningar har såväl relationsorienterade som innehållsrelaterade funktioner identifierats (Nordvall & Pastuhov 2020).

När parlamentarikers professionalisering undersökts tidigare har begreppen *knowledge*, *skills*, *abilities and attitudes* använts för att beskriva vilka kunskaper som förväntas utvecklas (Coghill 2016). Det omfattar alltså faktakunskaper, färdigheter och förmågor, men även attityder och omdöme. Innehållsmässigt visar en internationell utblick att utbildning för lokalpolitiker fokuserat på kunskaper i koalitions-samarbete, grupprocesser, ledarskap samt kommunikation med syfte att förslag ska accepteras av medborgare (Vogelsang-Coombs 1997). De kan även handla om planering, lagar, etik, HR-frågor, skattepolitik och IT-frågor (Battaglio 2008) eller management, administration och ekonomi (Grenier & Mévellec 2016).

En studie av utbildning för kvinnliga lokalpolitiker i Kanada och Indien visade på ett innehållsligt fokus på procedurer, förordningar och struktur (Clover & McGregor 2012). Utbildningarna gav kvinnorna säkerhet vid uttalanden och bidrog till att avkoda den lokalpolitiska kulturen, men de gav inte tillräckligt för att matcha inflytandet de rutinerade männens taktiska kunskaper gav, i form av att ordna möten bakom lyckta dörrar eller förse kvinnor med vilseledande information

(Clover & McGregor 2012). En del av kvinnornas exkludering antogs bero på bristande kommunikativa kunskaper i meningen tala bestämt och framstå som rationell (Clover & McGregor 2012).

Svenska kommuners utbildningar har, liksom det kanadensiska/indiska exemplet ovan, ofta fokus på lagar, budgetprocesser eller förtroendevaldas roll och ansvar. Partier som anordnar utbildningar för lokalpolitiker väljer snarare innehåll som ideologi, ledarskap och politiska sakfrågor (Nordvall, Bladh & Malmström 2020).

Barrling Hermansson (2004) har studerat partikulturer och konstaterat att Socialdemokraterna värderar lojala och sakinriktade politiker. Fokus för S ligger på lyhördhet och samtal i det politiska arbetet, oavsett förkunskaper. Förmågan att lyssna utgör ett egenvärde och för att en slutsats ska åtnjuta legitimitet krävs att gruppen resonerat om den tillsammans. Det är viktigare att vara duglig och seriös än intellektuellt briljant. Personliga erfarenheter och förmåga att formulera sig värderas högt (Barrling Hermansson 2004).

När det gäller ledarideal inom arbetarrörelsen visar Petra Pauli (2012) att Socialdemokraterna fram till 1990-talets början haft ett ledarideal präglad av klassmedvetande, idealitet och lojalitet. Karriär i rörelsen tillskrivs ledares idealistiska engagemang för att utjämna klasskillnader och skapa ett bättre samhälle. Förmågan att med hjälp av lojalitet hålla samman rörelsen betraktades som viktigaste egenskapen och den viktigaste funktionen var att visa att ledaren lyckades upprätthålla organisationens och ledarskiktets demokratiska struktur genom att själv fortsätta vara förankrad i arbetarklassens värderingar och livsstil (Pauli 2012).

Socialdemokratiska politikernas tvetydiga förhållande till akademiska kunskapers värde verkar alltjämt fortleva (Nordvall & Malmström 2015). Akademiska kunskaper värderas av riksdagsledamöter för att kunna göra ett bra jobb men vid kandidatur talas det om en ”omvänd snobbism” som premierar kort utbildningsbakgrund och erfarenhet av traditionella arbetaryrken. Livserfarenhet och arbetslivserfarenhet lyfts som värdefullt, liksom erfarenhet av folkrörelsearbete och politiska uppdrag (Nordvall & Malmström 2015). Deltagande i intern utbildning förväntas och det finns exempel på att S-ledare avsatts bland annat med motivet att ledaren avstått intern ledarskapsutbildning (se till exempel Littorin 2019, Aftonbladet 2019).

Sammanfattningsvis bidrar tidigare forskning med en internationell och en generell svensk historisk och nutida bild av politikernas bildningsvägar och bildningsarenor, en inblick i utbildningsinnehållet och de funktioner partiskolning kan ha, samt en bild av S-kulturen och vad som värderats i det socialdemokratiska ledarskiktet på nationell nivå. Vilka kunskaper kommunpolitiska S-ledare värderar är inte lika

uppmärksammat. Vi har redan slagit fast att det är andra kunskaper *än* de som hög formell utbildning utvecklar och att bildningsvägarna för att utveckla dem är *några andra*. Det väcker frågor om hur detta andra gestaltar sig och vilka som tenderar att inkluderas respektive exkluderas utifrån det.

Metod och material

För att få ökad kunskap om socialdemokratiska kommunpolitikernas uppfattningar om vilka kunskaper som är värdefulla att utveckla för uppdraget söktes ett sammanhang där S-ledare från olika delar av landet möts. Valet föll på en central intern ledarutbildning vilken jag följde och observerade. Utbildningen pågick framför allt under tre internathelger, i tid fördelade över fem månader. En stor del av arbetet genomfördes i så kallade basgrupper och byggde på diskussion och reflektion. Det gjorde utbildningen till en plats där värderingar lyftes, förkastades respektive uppmuntrades och värdefulla kunskaper för S-ledarskap i hög utsträckning diskuterades.

I samband med utbildningens sista internat genomfördes en enkätundersökning som inom några månader kompletterades med djupintervjuer. Enkätsvaren från de 54 personer med ledaruppdrag i kommuner som deltog i utbildningen, samt svaren i djupintervjuerna med tolv av dem, utgör den här artikelns empiri. Enkäten bestod av 59 frågor som till sin art var olika grad av instämmanden i påståenden, skattande utifrån likertskalor och fritextfrågor. Enkätens frågor valdes med syfte att bland annat att få en bild av deltagargruppens sammansättning samt hur de värderade olika kunskaper och erfarenheter hos S-ledare, för att kunna relatera detta till tidigare forskning (Barrling Hermansson 2004, Harding 2019, Nordvall & Malmström 2015, Pauli 2012). Många av frågorna berörde dock den specifika utbildningens metodik, data som inte används i den här artikeln. Utifrån enkätsvaren ställdes i intervjuerna uppföljande och fördjupande frågor för att bekräfta respektive nyansera svaren. De tolv deltagare som intervjuades var ordförande, vice ordförande eller andre vice ordförande i kommunstyrelser, kommunfullmäktigeförsamlingar eller kommunala nämnder. Intervjuerna var semistrukturerade, varade 45–90 minuter och transkriberades i sin helhet.

Enkät- och intervjusvar avidentifierades av forskningsetiska skäl. Samtliga deltagare informerades om syftet och undertecknade en samtyckesblankett. Tio informanter citeras eller refereras till i resultatdelen men för att citaten inte ska kunna kopplas till specifika individer framgår det inte när samma person citeras mer än en gång.

Studien har etikprövats och arbetet har i övrigt bedrivits i linje med Vetenskapsrådets rekommendationer angående god forskningssed (Vetenskapsrådet 2017).

Min access till utbildningen underlättades av att jag själv tidigare tillhört målgruppen. Även om mitt ledaruppdrag var avslutat och jag inte heller kandiderat till några liknande uppdrag påverkar det rimligen i någon mån alla steg i arbetet, från datainsamling till tolkning och analys. Å ena sidan har vi alla erfarenheter av att tillhöra en grupp utifrån till exempel etnicitet, klass eller yrke. Fördelarna med gedigna förkunskaper om det vi studerar är att vi kan ha lättare att tolka våra data. Å andra sidan behöver forskare som är verksamma i det fält de studerar vara extra uppmärksamma på fallgropar, på vad som är underförstått eller bara bekräftar egna förhandsuppfattningar. Jag har ansträngt mig angående detta, genom transparens, rimlighetsjämförelser med tidigare forskning och lyhördhet gentemot data i form av både enkäter och intervjuer.

Tematisk analys med symboliskt kapital som verktyg

I mitt analysarbete har Virginia Braun och Victoria Clarkes (2006) steg-för-steg-guide för tematisk analys i huvudsak följts. I tolkningsarbetet har jag använt mig av Pierre Bourdieus begrepp *symboliskt kapital* utan att för den skull göra anspråk på att i strikt mening applicera Bourdieus teori i sin helhet.

Symboliskt kapital kan definieras som det som av sociala grupper tillerkänns värde (Broady 1998). En förutsättning för att något du har eller kan ska värderas som symboliskt kapital är att det finns en efterfrågan på det i de sammanhang du rör dig. Det omfattar inte bara materiella, utbildningsmässiga och sociala tillgångar utan även uttalade företeelser. Bourdieu menar vidare att vi kan betrakta ett utsnitt ur det sociala livet som en strukturerad hierarkisk värld med olika aktörer som strider för att just deras uppsättning kapital och perspektiv ska vara rådande (Broady 1998).

Enligt Bourdieu (1989) äger den som innehar symbolisk kapital även symbolisk makt, som i sig kan bli konstituerande makt, i både filosofisk och politisk mening. Han exemplifierar med hur innehavare kan konservera eller transformera begrepp som annars kan uppfattas som neutrala och därmed påverka hur gruppen ser på sådant som exempelvis kön, ålder eller klass. Ett så pass omfattande symboliskt kapital som krävs för att någon ska få fungera som talesperson för en grupp kan endast erhållas som ett resultat av en lång institutionaliseringsprocess

och har föregåtts av strider för den egna uppsättningen kunskaper och företräden (Bourdieu 1989). För den som träder in i ett nytt sammanhang framstår en del av det värderade tydligt, genom klädval eller sättet att tala eller genom nedtecknade gemensamma förhållningsregler. Annat är outtalat och mer eller mindre dolt och tar därmed tid att avkoda och erhålla.

Jag menar att svensk socialdemokrati är ett sammanhang med intern dynamik, värdelogik och partikultur, som Bourdieus teori om symboliskt kapital kan kasta ljus över. I denna studie handlar det om att identifiera vilka kunskaper som tillerkänns värde, och därmed utgör symboliskt kapital, i det sammanhang kommunala S-ledare rör sig. Mina informanter är talespersoner i sammanhanget, men flera av dem har förhållandevis kort erfarenhet av sitt ledaruppdrag och kan även hänvisa till hur det var att komma in i det som nya.

Studien vilar på antagandet om att det som informanterna lyfter som värdefullt i relation till rollen som kommunpolitisk S-ledare ger en indikation på vad som utgör symboliskt kapital i sammanhanget. Men även det som framgår indirekt genom att informanterna till exempel berättar om sin bakgrund eller när de kommer in på vad de förvånats över eller inte värderar hos politikerkollegor och i utbildningen ger sådana indikationer. Vilka kunskaper som kan förstås som symboliskt kapital och tendenser till förändringar angående detta återfinns alltså, föreställer jag mig, såväl explicit som implicit i mina data.

En ideologiskt förankrad analytisk kommunikatör med föreningserfarenhet

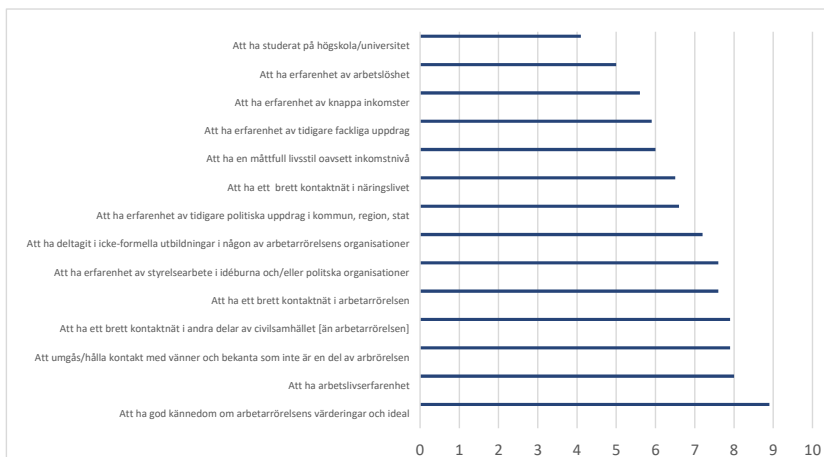
Efter analysen av det mina informanter på olika sätt gett uttryck för identifierades följande fyra grupper av kunskaper som kan förstås som symboliskt kapital i det undersökta sammanhanget:

- Ideologisk kunskap och fingertoppskänsla
- Formell och informell organisationskunskap
- Kommunikativa kunskaper
- Akademiska kunskaper

Före redogörelsen för var och en av dem vill jag redovisa ett diagram över utbildningsdeltagarnas skattande av faktorer som kan tänkas ha betydelse för en S-ledare utifrån svaren i ovan nämnda enkät. Skattningsfaktorerna valdes för att kunna relateras till tidigare forskning (Barrling Hermansson 2004, Nordvall & Malmström 2015, Pauli

2012) och informanterna ringade in en siffra mellan 1 (ingen betydelse) och 10 (avgörande betydelse).

Diagram 1. Enkättagarnas genomsnittliga svar angående värderade färdigheter/erfarenheter.

Skattningsdiagrammet ger kunskap om hur S-ledarna på utbildningen värderar några olika faktorer i relation till varandra, vilket bidrar med information till den tematiska analys som följer. Till exempel visar diagrammet att det renderar betydligt högre värde att ha deltagit i icke-formella utbildningar i arbetarrörelsens organisationer än att ha studerat på högskola/universitet, vilket jag återkommer till.

Ideologisk kunskap och fingertoppskänsla

Att kunskap om partiets ideologi, och förmåga att navigera efter den, är betydelsefullt för ledare i en politisk organisation är inte överraskande. Det återkommer i såväl intervjuer som enkäter. Snittsiffran för ”att ha god kännedom om arbetarrörelsens värderingar och ideal” värderas i diagrammet allra högst med 8,9 i snitt (se diagram 1). Likaså innehåller enkätens fritextsvar på frågan ”Följande kunskaper anser jag vara de viktigaste för en S-politiker” svar som ”ideologi och värderingar”, ”ideologiskt förankrad” och varianter på detsamma.

Den ideologiska kunskapens värde tenderar dock att variera beroende på hur den är förvärvad. De informanter som har en uppväxt präglad av ideologiska samtal, föräldrar med facklig eller politisk bakgrund, alternativt mångårig egen sådan erfarenhet, lägger ut texten om detta. De som inte har sådan bakgrund kan i stället förklara hur

de har fått kompensera för den avsaknaden genom att bland annat delta i interna utbildningar:

Jag har inte haft nån facklig bas eller SSU-bas, så att säga, där jag har kunnat, där jag har haft mitt förtroendekapital ifrån så att säga. Utan jag har fått bygga det i partiet där jag står och är [...] det har ju vart stor betydelse att gå på utbildningarna och lära mig vad som är de viktiga frågorna i partiet... språket... och träffa människor.

En annan informant med lång utbildning som blev partimedlem som vuxen berättar hur partikollegor hemma reagerat på att hen saknar mångårig rörelsebakgrund:

Man ska ju helst vara med i IF Metall sen, jaa du vet, sen forever och man ska ha gått med i Första maj-tåget sen man var, ja spädbarn och sådär [...] många andra ser det som, som nånting som är en distans mellan mig och resten av partiet då.

Båda berättar hur bristande rörelseerfarenhet kompenseras med läsning och konsumtion av memoarer och dokumentärer om socialdemokratiskt ledarskap. En annan kompensationsstrategi som återkommer är också, som nämns ovan, deltagande i internutbildning där S-värderingar lyfts och diskuteras med andra med liknande uppdrag.

Det är tydligt att ha kännedom om inte nödvändigtvis är detsamma som att fatta beslut utifrån. När frågan om vad som är viktigt för en S-ledare ställs utvecklar en informant detta på följande vis:

Det är väl det att man ska ha det ideologiska med sig, man kan ju vara ledare, men har du inte ideologin, varför partiet finns och varför har vi den här organisationen. För det hör jag många, att vi har så trögrodd organisation. Jag kan inte hålla med, vet jag kanalerna så kan jag använda kanalerna på ett smidigt sätt, så det är väl det som är skillnaden, att du ska ha ideologin, alltså värdegrunden.

Att vara ledare är alltså en sak, enligt informanten. Att vara S-ledare är något annat, något som kräver ideologisk grundkunskap. Hur detta med att hålla ideologisk kurs är viktigt men utmanande blir tydligt i flera intervjuer. Det handlar, som en av informanterna uttrycker saken, om att "vara så pass säker i sin ideologi så att man kan förstå vad som är okej att kompromissa med utifrån vart vi står, och vad som inte är okej". Vi kan kalla detta för en slags ideologisk fingertopps-känsla som kan förstås som symboliskt kapital. En annan informant

exemplifierar den med när hen vägrade höja de egna arvodena. Det var inte förhandlingsbart – av ideologiska skäl.

Dilemmat med kompromisser blir än tydligare hos en informant som befinner sig i opposition. Hen pekar på att möjligheterna till väljarstöd och politiskt inflytande ibland tvingar fram pragmatiska lösningar:

Jag tror att det är viktigt att vara politi-, eller ideologiskt grundad skulle jag säga [...] Att vara pragmatisk kan också innebära att man måste göra avkall på vissa ideologiska grunder, samtidigt så gäller det att inte gå för långt, att ge för mycket avkall på sin ideologi.

Informanten talar senare i intervjun om att vara politiskt engagerad handlar om att förändra världen. Om hen kan göra det i samarbete med en moderat menar hen att det är mer vunnet än att som oppositionspolitiker ta strid i alla frågor.

I materialet urskiljs två olika grupper som talar om betydelsen av hur kunskaperna förvärvats på olika vis. Om vi lutar oss mot Bourdieus (1989) tankar om att den som utsetts till talesperson i sitt sammanhang kan konservera eller transformera uppfattningar i gruppen, kan vi här ana att uppfattningen om att ideologiska kunskaper bör värderas olika beroende på hur de är förvärvade, är utmanad. S-ledare som tillträtt fältet som vuxna tycks mena att det inte ska krävas uppväxt inom arbetarrörelsen eller mångårig erfarenhet av ideologiska diskussioner, utan att ideologiska kunskaper som utvecklats på andra vis bör värderas lika.

Formell och informell organisationskunskap

En av informanterna ovan talar om att ”använda kanalerna på ett smidigt sätt” och att organisationen då inte blir så ”trögrodd” som ”många säger”. Det kan tolkas som att hen är inne på de organisatoriska kunskaper som också har stöd i Donald Broadys (1998) teori om att ett så kallat organisationskapital är något som kan utgöra symboliskt kapital i svensk politisk kontext. De organisatoriska kunskaperna kan utifrån min analys sorteras i två underkategorier. Dels formell organisationskunskap, det vill säga kunskap kring konstitution, mötesteknik och beslutsprocesser, nedtecknad och officiell. Dels informell organisationskunskap, kunskap om outtalade strukturer som alla i sammanhanget ändå förväntas anpassa sig till för att få inflytande.

Enkätsvarens höga skattning av ”Att ha erfarenhet av styrelsearbete i idéburna och/eller politiska organisationer” kan tolkas som att formell organisationskunskap värderas högt. På frågan vilka icke-formella utbildningar som haft betydelse för ledaruppdraget lyfts i enkätens frisvar därutöver olika utbildningar som ger organisationskunskap. Det är icke-formella utbildningar som genomförts av aktörer som SKL, arbetsgivaren, kommunen, fackförbund, kyrkor, scouter, idrottsrörelsen, kulturföreningar, Hyresgästföreningen, FN, nykterhetsrörelsen, ABF och andra studieförbund.

Även vad gäller organisationskunskapen finns en viktig skiljelinje mellan dem som är födda in i rörelsen och dem som engagerat sig senare i livet och därmed inte hunnit utveckla de organisationskunskaper som fungerar kapitalstärkande. För nya medlemmar utan erfarenhet av föreningsarbete är det inte alls självklart hur mötesformalia fungerar. Så här uttrycker sig en informant om när hen efter kort tid som medlem fick en presidiepost i en kommunal nämnd:

[...] nej alltså grejen är att när jag satt på mitt första nämndmöte, då hade jag inte en jävla aning om hur ett nämndmöte gick till [...] jag gick in lite med så här verkligen ”nu ska jag påverka så här, i opposition” men hade egentligen ingen aning om formalia. Alltså, så här ”protokollsanteckningar, vad är det?” på den nivån var det...

Här beskrivs faktakunskaper som kan förmedlas av kommunen eller nämndkollegorna och där stadgar, kommunallag och manualer styr. Den partispecifika informella S-kulturen uppfattas som mer svårtillgänglig. Hur kunskap om den utvecklas beskriver en informant som följer:

Hur vet jag hur man betar sig i S? Genom att delta. Det spelar ingen roll om jag har gått medlemsutbildningar innan för det står inget där om hur man betar sig i S utan plötsligt förstår man att nu kom det vit rök ur skorstenen och då förstår jag att jag ska sluta upp bakom den nya partiledaren. På nåt sätt snappar man sånt i kulturen genom att vara med och känna in det där. Ett problem är att många som kommer nya nu vill ha en manual. Hur fungerar det? Hur fan vet jag det? Jag har varit ute med blindkäppen men till slut förstår man på nån instinkt att sådär är det nog typ.

Här uppmärksammas avsaknaden av manual explicit och vikten av att delta för att utveckla informell organisationskunskap, som i sin tur kan förstås som symboliskt kapital i S-sammanhang, påpekas.

Ett annat exempel på något som kan förstås som informell organisationskunskap i S antyder enkätsvaren på hur de fick sitt ledaruppdrag. Majoriteten anger att andra föreslog deras namn. Under utbildningens diskussioner problematiseras rutinen att ingen får visa intresse för ett S-uppdrag om de ska få det.

Ytterligare en informell aspekt av hur bristande kunskaper om en organisations strukturella förutsättningar kan begränsa det politiska handlingsutrymmet för vissa grupper framkommer i min analys. En kvinna berättar hur hon lagt märke till hur männen ”försöker knyta kontakter innan man går till beslut” och ”hur rökarna står utanför och gör upp”. På mötena får de sedan medhåll av dem de ”klatrar på ryggen”. Hon menar att de som inte lär sig att jobba utifrån strukturerna hoppar av. Hennes strategi är att ringa runt och förankra allt, vilket tar mycket tid. Hon berättar att hon och en annan kvinna på kursen pratat om att de får ”jobba mycket mer för att vara den här ledaren”.

Det informanterna beskriver som utvecklandet av förståelse och strategier kan tolkas som det Bourdieu (1989) kallar den långa institutionaliseringsprocessen. En beskriver avkodningen av hur det fungerar som något som ”till slut” sker ”på nån instinkt”. En annan utvecklar medvetet strategier för att runda strukturer och utvecklar därmed även sin informella organisationskunskap, vilket kan förstås som symboliskt kapital.

Kommunikativa kunskaper

Kommunikativa kunskapers värde för S-ledare framgår av samtliga intervjuades svar, även om de lyfter olika slags sådana. Från att tala om vikten av att kunna förmedla och förklara, till att entusiasmera, övertyga och få med sig folk på sina idéer, till att lyssna och få andra att känna sig betydelsefulla. Bourdieu (1989) menar att innehavare av symboliskt kapital använder just språket för att konservera eller transformera verkligheten och våra uppfattningar och att det kan innebära att symbolisk makt transformeras till konstituerande makt. Några informanter talar också om kommunikativa kunskaper i termer av retorik, förpackande av budskap eller förmåga att övertyga väljare. För andra handlar det om att ”lära sig att man har två öron och en mun och använda sig av det man har mest av” som en informant uttrycker sig apropå medborgarmöten.

Det senare tangerar de ideologiska kunskaper som informanterna värderar så högt och kan beskrivas som en förmåga att ha markkontakt och förankring hos partikamrater utan tunga uppdrag

och i vanliga människors vardag. Högt värderat i enkäten är ”Att umgås och hålla kontakt med vänner och bekanta som inte är en del av arbetarrörelsen”, ”Att ha ett brett kontaktnät i andra delar av civilsamhället” och ”Att ha ett brett kontaktnät i arbetarrörelsen”. Följande svar på frågan vad som är viktigt för en S-ledare att kunna, tyder på detsamma:

Ta ställning, alltså lyssna av vad folk tycker och tänker, känner. Ja, dra nån typ av slutsats eller analys av det man ser och hör. Att ha liksom försänkningar eller rötter eller vad ska man säga [...] i folks liv. Eller verklighet, ja. Hur är det att ha en unge i förskolan, hur är det att bo i [bostadsområde], hur är det att liksom vara aktiv i en idrottsrörelse.

Eller som en annan informant uttrycker det:

Att kunna lyssna på och fånga upp hur medborgarna förhåller sig och väga in det mot vad partiet har för värderingar och kunna driva frågor tillsammans i partiet för att kunna få genomslag. Lyssna och förmedla vad man har hört är väldigt viktigt internt politiskt. Det är så man får förtroende.

Den senare är alltså inte bara inne på vad hen behöver för att utföra uppdraget utan även hur förtroende erhålls och samtalets betydelse för att etablera kontakt. Vikten av att lyssna, väga samman och ta tillvara även mindre högljuddas intressen lyfts av flera informanter. Ibland beskrivs lyssnandet på en frustrerad medborgare snarast som en slags terapi. Det uppfattas som ett värde i sig och utgör ett tillfälle att förklara varför de inte håller med. Förmågan att lyssna – men ändå inte lyssna – lyfts som värdefull. Det kan betyda att stå upp för beslut som är mindre populära, men som de menar måste tas. Slutligen kan de kommunikativa kunskaper som kan förstås som symboliskt S-kapital även handla om att förmedla och företräda med pondus. En informant uttrycker det som att hen måste kunna ”föra talan”, ”visa på skillnader” och ”representera på ett bra sätt”.

Värt att påpeka är att olika slags kommunikativa kunskaper inte står i konflikt och flera informanter talar om att uppdraget kräver kommunikativ kompetens i bred bemärkelse:

[...] se till att bli handlingskraftig och entusiasmera. Lyhördhet. Kunna förklara saker hur de hänger ihop, kommunicera, föra en ömsesidig dialog [...] Det är som att vi går för snabbt på lösningen.

Under utbildningen blir det tydligt att ta plats och talutrymme på andras bekostnad uppfattas som problematiskt. Det återkommer i intervjuerna. När kursdeltagarna ska ge varandra feedback kan det ske försiktigt i stil med att det är intressant att lyssna på dina berättelser men tänk på att andra också ska hinna prata. Feedbacken signalerar att den som hittat rätt balans mellan att tala och lyssna innehar de kommunikativa kunskaper som kan förstås som symboliskt kapital.

Akademiska kunskaper

Generisk kompetens brukar beskrivas som utvecklandet av kunskaper som förvärvas i ett sammanhang men kan överföras till andra och tillämpas praktiskt. Det kan vara samarbetsförmåga, skrivförmåga, problemlösning eller kritiskt tänkande. När akademiska kunskaper lyfts som värdefulla i informanternas svar tangerar de ofta detta generiska. Det beskrivs till exempel som förmåga att se samband, analysera eller förhålla sig kritiskt:

Jag gick [en bred utbildning] vilket gjorde att jag fick en liten aha-upplevelse i framför allt den här vetenskapliga metodiken. Och den har jag verkligen anammat och tagit in i mitt politiska liv [...] ”Du ska vara en sexåring och så ska du säga varför, varför, varför tills du är nöjd”. Och det är lite så med den vetenskapliga metodiken [...] den nyttjas alldeles för lite inom politiken. Och även den här [...] med dispositionen av det du skriver, varför du skriver en sammanfattning.

Särskilt kommunalråd i småkommuner som måste hantera många olika fackfrågor utan tjänstepersoner som bidrar med underlag upplever det utmanande att växla mellan akuta praktiska frågor och långsiktiga visionära. På frågan hur hen har utvecklat kunskaper för att klara detta svarar en av informanterna snabbt att det är just ”fyra terminer på [en akademisk samhällsvetenskaplig utbildning]”. Hen kan uppfattas som överdrivet analytiskt när hen vill gå till botten med saker:

Först ser du bara kärnan men till sist har du grepp om en lite större verklighet och då har du distanserat dig [...] Du måste hålla flera komplexa tankar i huvudet samtidigt annars får man populistiska lösningar.

Samtidigt är det inte dessa utbildningar som värderas när det ska nomineras. En informant ställdes mot en annan kandidat när det skulle väljas kommunalråd och i valberedningsarbetet lyftes att hen

gått flera avancerade partiutbildningar. Hens akademiska utbildning värderades däremot inte:

– Min akademiska utbildnings... många gånger, framför allt om man säger som här i [mindre ort] där det är väldigt fackligt och det är väldigt liksom... så ser man ju den som lite fjantig och sen har man lite svårt att veta [titel], vad är det för nåt och... så här skulle jag säga att min akademiska utbildning snarare, i valet att bli oppositionsråd, var mig till nackdel snarare [...] ”[Pronomen] är ju akademiker men [pronomen] har ju faktiskt jobbat fem år som vårdbiträde”. Att det var det som fick väga upp...

En tredje informant pekar också på att den dragkamp som pågår kring hur olika utbildningar ska värderas är osynlig för vissa. Hon och en annan kvinna tog upp att S-strukturer underordnar akademiska kvinnor men det var inget de andra i basgruppen (män utan akademisk utbildning) hade noterat. På frågan hur hon själv valdes svarar hon att ” jag lyfter ju inte så mycket i partiet att jag har en akademisk utbildning” för där ”tror man mer på en äldre man som är stöddig och bröstar ut sig”. Hennes egen förklaring till detta är att en akademiker blir ”lite mer obekvämt för man ifrågasätter på ett annat sätt”.

De som inte nämner någon akademikerskepsis är ledare i storstadsregioner och förhållandevis nya. En informant menar att hen blev valberedningens förslag och gjorde snabb karriär tack vare sina akademiska meriter. Den andra ytterligheten i en landsortskommun beskriver hur en partikollega ”ser rött” när någon lyfter fram akademisk utbildning. Hen uttrycker besvikelse över att lång och trogen tjänst eller facklig tillhörighet tenderar att gå före när valberedningen lägger fram förslag.

Även de som inte framhåller akademiska kunskaper lyfter dock kunskaper i sådant som kritiskt tänkande, konflikthantering, ekonomi och juridik som värdefulla. Sådana kunskaper kan emellertid utvecklas utanför akademien, till exempel i arbetarrörelsens egna utbildningar eller på arbetsplatsen. Mot bakgrund av att enkätens ”att ha studerat på högskola/universitet” når den genomsnittliga bottennoteringen 4,1 kan resonemanget förstås som att snarlika kunskaper genererar högre symboliskt kapital om de utvecklats genom ”att ha deltagit i icke-formella utbildningar i någon av arbetarrörelsens organisationer” med genomsnittsvärdet på 7,2 i tillerkänd betydelse för en S-ledare.

Skillnad i transparens avseende olika kunskapers symboliska värde

Det finns många exempel på hur Bourdieus begrepp symboliskt kapital har använts för att beskriva grupperns sätt att föra sig, tala och klä sig. Det vill säga mer eller mindre synliga tecken på vad som tillerkänns värde. Samtidigt för begreppet *symboliskt* tanken till något som inte är uppenbart utan kan kräva den långa institutionaliseringsprocess som Bourdieu (1989) talar om för att avkodas och erhållas. Om de kunskaper jag, utifrån analysen av mina data, menar kan förstås som symboliskt kapital för kommunala S-ledare skulle presenteras utifrån ett sådant tankemönster skulle resultatet kunna sammanfattas i en tabell av slaget nedan.

Tabell 1. Olika grader av transparens angående vad som för lokala S-ledare kan förstås utgöra symboliskt kapital.

	Öppet och tydligt. Externt kommunicerat. Ofta skriftligt dokumenterat.	Öppet men mindre tydligt. Internt kommunicerat, framför allt muntligt traderat via exempelvis mentorer.	Mer eller mindre dolt och otydligt. Sällan kommunicerat. Förväntas ändå förstås som strategiskt.
Ideologisk kunskap	Kunskaper om arbetarrörelsens värderingar, ideologi och idéhistoria samt partiprogram på olika nivåer.	Förståelse för att behålla markkontakten med människor utanför politiken. Förståelse för vikten av förankring i arbetarklassens värderingar och livsstil oavsett egna ekonomiska villkor.	Förståelse för vikten av att lojalt alltid backa upp andra ledare (särskilt partiledaren) oavsett sakfråga. Förståelse för vikten av att påvisa egna tuffa arbetslivs-/ livserfarenheter.

Formell/ informell organi- sations- kunskap	Kunskaper om mötesteknik, kommunallag, budget och revision, instrument som interpellationer, motioner etcetera. Vikten av att underhålla relationen till närstående organisationer och andra delar av civilsamhället.	Förståelse för vikten av att kunna förankra, lägga upp möten och omröstningar för att nå önskat utfall. Förmåga att visa ödmjukhet i ledarrollen och alltid ställa upp, vara närvarande och aktiv.	Förståelse för att beslut kan fattas före och utanför mötesrum. Förståelse för att lång och trogen tjänst kan gå före aktivitet och formella meriter och att erfarenhet från vissa organisationer är mer värdefull än andra. Förståelse för att intresse för ett uppdrag inte bör påtalas av en själv.
Kommunikations- kunskap	Kunskaper om debatteknik, retorik och att föra talan medialt. Förståelse för vikten av att lyssna på och bekräfta medlemmar och medborgare.	Förståelse för vikten av att samtidigt som lyssnandet sker kunna sortera bort och inte ta åt sig personligen eller alltid ta hänsyn till alla medborgaråsikter. Förmåga att engagera sig i rörelser och skapa nätverk i/utanför organisationen.	Förståelse för vikten av att inte briljera med egen expertkunskap. Förståelse för att någon som tar plats och talutrymme kan premieras framför den som följer det bredare kommunikativa ideal som förmedlas öppet.
Akademisk/ generisk kunskap	Kunskaper som de av partiet organiserade påbjudna ledar- och sakpolitiska utbildningarna förväntas utveckla och förståelse för vikten av att delta i dem.	Förståelse för vikten av att skaffa sig överblick, vara analytisk och kritiskt ifrågasättande. Förståelse för vikten av att påtala tidigare deltagande i interna utbildningssammanhang.	Förståelse för att akademisk utbildning kan värderas olika beroende på ort och kön och att det ibland är bättre att mörka akademiska titlar och meriter och inte vara alltför ifrågasättande utan snarare lyfta fram ev arbetarklassbakgrund och specifik facklig tillhörighet.

Om jag exemplifierar utifrån tabellen är det förhållandevis enkelt för den som kommer ny att förstå att vissa kunskaper i mötesteknik och budgetarbete behövs för att fungera som S-ledare i ett kommunpolitiskt sammanhang. Snart förstår nykomlingen också, kanske genom förlorade omröstningar eller i samtal med mentorer, att förankring före beslut och propositionsordning spelar roll för utfallet. För att även förstå hur sådan förankring blir mest effektiv och att vissa personer är viktigare att få över på sin sida än andra, behövs dock en lyhördhet för det outtalade som kan ta tid att utveckla, en slags strategisk kunskap.

På samma vis kan en nykomling delta i partiets utbildningar eller ta del av partiets utbildningsmaterial för att se vilka kunskaper hen förväntas utveckla inför uppdraget. Men även om dessa kunskaper är snarlika de som nykomlingen redan har utvecklat inom akademien måste hen förstå att det kan rendera negativt symboliskt kapital att framhålla detta.

Diskussion

Syftet med den här artikeln är att bidra med ökad insikt om vilka kunskaper svenska socialdemokratiska kommunpolitiker uppfattar som värdefulla i relation till det politiska uppdraget. Utifrån analysen har jag identifierat fyra kategorier av kunskaper som jag menar kan förstås som symboliskt kapital i det sammanhang kommunala S-ledare rör sig. Ideologiska kunskaper och fingertoppskänsla, organisationskunskaper, kommunikativa kunskaper samt akademiska kunskaper.

Resultatet bekräftar till viss del tidigare forskning. De ideologiska kunskaper som kan förstås som symboliskt kapital kan till exempel kort beskrivas som kännedom om arbetarrörelsens värderingar, men även som förmågan att identifiera vilka frågor som kan betraktas som ideologiska. Det kan också betyda att den som är väl förtrogen med ideologin lättare kan argumentera för när det kan göras avsteg från den. Att ekonomisk girighet kan förstås som negativt symboliskt kapital rimmar väl med Paulis (2012) enkla livsstilsideal för rörelsens ledare och med Nordvall & Malmströms (2015) tolkning av livserfarenhet under tuffa förhållanden som symboliskt kapital. Enkätsvarens relativt höga värdering av ”att ha en måttfull livsstil oavsett inkomstnivå” antyder detsamma. Att det är olämpligt att själv anmäla intresse för ett förtroendeuppdrag för den som vill bli vald inom S har även Barrling Hermansson (2004) pekat på.

Formell och informell organisationskunskap kan identifieras som en del av det Broady (1998) samlar i sitt begrepp organisationskapital. Det handlar om förenings- och förvaltningskunskaper som utvecklats

vid olika slags folkrörelsearbete eller under tidigare politiska uppdrag. Dessa kunskaper tangerar även både det som Clover och McGregor (2012) beskriver som den strukturella kunskap som kvinnorna i studien menade att de fick, och den kunskap som de uppgav att de saknade för att få lika stort inflytande som männen.

Andra delar av resultatet nyanserar den tidigare bilden. Hardings (2019) iakttagelse att idéburna organisationer i Sverige, till skillnad från i andra länder, själva utbildar sina medlemmar avseende ledarskap, stämmer förvisso in på Socialdemokraterna. Men Harding menar att det framför allt är kunskaper om värderingar och ideologi som utvecklas på det viset. Min bild är att ledarutbildningarna fortfarande spelar en viktig roll för att även utveckla mer generella kunskaper hos S-ledare. Främst gäller det för S-ledare utan akademisk bakgrund.

Resultatet bekräftar vidare Barrling Hermanssons (2004) iakttagelse av S-kulturens fokus på samtal och egenvärdet av att lyssna. Mina informanternas höga värdering av att föra dialog med och vara förankrad i vanligt folks vardag, ligger i linje med Paulis (2012) ledarideal som pekar på vikten av att vara fast förankrad i arbetarklassens värderingar och livsstil.

När det gäller akademiska kunskapers värde bekräftas bilden från Nordvall och Malmström (2015) då de socialdemokratiska riksdagsledamöternas akademiska kunskaper värderades för att kunna göra ett bra jobb som förtroendevalda medan de kunde utgöra negativt kapital vid kandidatur och val. Denna omvända snobbism återfanns vara vanligare på mindre orter, trots att större kommuner ofta har fler kommunalråd och fler tjänstepersoner som kan fungera som experter i sakpolitiska frågor. Lokalpolitiker som har de bredaste uppdragen och den minsta staben framträder även i min analys vara de som fått tona ned sin akademiska bakgrund mest och i synnerhet verkar det gälla kvinnor.

När resultatet belyses i den avslutande tabellen och relateras till det Bourdieu (1989) kallar institutionaliseringsprocessen kan vi också ana hur liknande kunskaper kan utgöra olika stort symboliskt kapital beroende på hur de har utvecklats. Om de ideologiska kunskaperna har förvärvats under uppväxten eller genom erfarenhet av politiskt eller fackligt arbete utgör de ett större symboliskt kapital eftersom det ökar möjligheterna att läsa av olika ideologiskt laddade förslag. När den erfarenheten saknas måste S-ledare utveckla strategier för att kompensera detta. Studier på egen hand är en sådan strategi. Att delta i internutbildning är en annan, då det bidrar till att öka de kunskaper som kan förstås som symboliskt kapital genom att de lär känna och blir en del av organisationen. För mer erfarna S-ledare verkar intern utbildning främst bidra med kommunikativa och generiska kunskaper.

Sådana identifieras likväl som angelägna för att lokala S-ledare ska öka sitt symboliska kapital, vilket gör internutbildning central för båda grupperna, om än av olika anledningar.

Vilka slutsatser kan då dras kring vilka som tenderar att inkluderas och ses som valbara kommunpolitiska S-ledare? Ett förenklat svar på den frågan är de som tillägnat sig så många av kunskaperna i tabellen som möjligt. Min analys indikerar ett normsystem där en man ur arbetarklassen, uppvuxen i en arbetarrörelsefamilj, med rätt facklig tillhörighet, stort kontaktnät och många internutbildningar bakom sig, premieras. Samtidigt framträder i materialet kritiska invändningar mot detta normsystem från informanter som ändå lyckats uppnå ledarpositioner. Enligt Bourdieu (1989) bör de därmed ha erhållit den symboliska makt som krävs för att konstituera nya värden och kan därmed möjligen bidra till att förändra vad som i framtiden kan komma att förstås som symboliskt kapital i det sammanhang socialdemokratiska kommunledare rör sig.

Referenser

- Aftonbladet (3 mars 2019): S-toppen Ann-Sofie Hermansson avsätts. *Aftonbladet*. Hämtad från: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/oRjp2W/s-toppen-ann-sofie-hermansson-avsatts>
- Andersson, Bo & Lönnström, Paul (1982): Politikern och folkbildningen: En enkätundersökning 1977–1978 av riksdagsledamöternas folkbildningsanknytning och attityder till studieförbundens arbete. I Bo Andersson, red: *Centralt och lokalt – förr och nu*, s 87–106. Södertälje: Studieförbundet Vuxenskolan.
- Arvidson, Lars (1985): *Folkbildning i rörelse: Pedagogisk syn i folkbildning inom svensk arbetarrörelse och frikyrkorörelse under 1900-talet – en jämförelse*. Malmö: Liber.
- Barrling Hermansson, Katarina (2004): *Partikulturer: Kollektiva självbilder och normer i Sveriges riksdag*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Battaglio, Paul (2008): University-based training programs for local elected officials in the southeast. *State and Local Government Review* 40(2), 125–131.
- Beckman, Ludvig (2006): The competent cabinet? Ministers in Sweden and the problem of competence and democracy. *Scandinavian Political Studies*, 29(2), 111–129.

- Best, Heinrich & Cotta, Maurizio, red (2000): *Parliamentary Representatives in Europe 1848-2000: Legislative Recruitment and Careers in Eleven European Countries*. Oxford: Oxford University Press.
- Bourdieu, Pierre (1989): Social space and symbolic power. *Sociological Theory* 7(1), 14–25.
- Bourdieu, Pierre (1996): *The State Nobility: Elite Schools in the Field of Power*. Cambridge: Polity Press.
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2006): Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3(2), 77–101.
- Broady, Donald (1998): *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*. Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, ILU. Uppsala: Uppsala universitet.
- Clover, Darlene & McGregor, Catherine (2012): Women politicians and adult education and learning in British Columbia. *The Canadian Journal for the Study of Adult Education* 25(1), 1–16.
- Coghill, Ken (2016): Introduction–Parliaments: More professional than ever. I Colleen Lewis & Ken Coghill, red: *Parliamentarians' Professional Development the Need for Reform*, s 1–10. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg.
- Cotta, Maurizio & Best, Heinrich, ed (2007): *Democratic Representation in Europe: Diversity, Change, and Convergence (Comparative politics)*. New York: Oxford University Press.
- Dal Bó, Ernesto; Finan, Frederico; Folke, Olle; Persson, Torsten & Rickne, Johanna (2017): Who becomes a politician? *The Quarterly Journal of Economics*, Oxford University Press, 132(4), 1877–1914.
- Erlingsson, Gissur Ó (2017): Begär vi för mycket av våra lokala ledare? I *Att äga framtiden: perspektiv på kommunal utveckling*, s 87–96. Linköpings universitet. Centrum för kommunstrategiska studier.
- Gaxie, Daniel & Godmer, Laurent (2007): Cultural capital and political selection: Educational background of parliamentarians. I Maurizio Cotta & Heinrich Best, red: *Democratic Representation in Europe: Diversity, Change, and Convergence (Comparative politics)*, s 106–135. New York: Oxford University Press.
- Grenier, Félix & Mévellec, Anne (2016): Training local elected officials: Professionalization amid tensions between democracy and expertise. *Lex Localis – Journal of self-government*, 14(1), 33–52.
- Harding, Tobias (2019): The role of the popular movement tradition in shaping civil society leadership education in Sweden. *Journal of Nonprofit Education and Leadership* 9(1), 18–38.

- Holmberg, Sören & Esaiasson, Peter (1988): *De folkvalda: En bok om riksdagsledamöterna och den representativa demokratin i Sverige*. Stockholm: Bonnier.
- Karlsson, David (2006): *Den svenske borgmästaren: Kommunstyrelsens ordförande och den lokala demokratin*. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- Larsson, Staffan (2013): Folk high schools as educational avant-gardes in Sweden. I Ann-Marie Laginder, Henrik Nordvall & Jim Crowther, red: *Popular Education, Power and Democracy: Swedish Experiences and Contributions*, s 72–96. Leicester: Niace.
- Lewis, Colleen & Coghill, Ken, red (2016): *Parliamentarians' Professional Development the Need for Reform*. New York: Springer.
- Littorin, Jens (3 mars 2019): S gruppleddare i Göteborg avsatt av extrakongressen. *Dagens Nyheter*. Hämtad från: <https://www.dn.se/nyheter/politik/hermansson-infor-avgorandet-jag-vill-kora-pa/>
- Nordvall, Henrik; Bladh, Daniel & Malmström, Louise (2020): *Den lokala politikerns bildningsarenor*. Linköping: Linköping University Electronic Press.
- Nordvall, Henrik & Malmström, Louise (2015): Den folkligt bildade politikern: Akademiska kunskaper och det symboliska kapitalets logik inom den socialdemokratiska riksdagsgruppen i Sverige. *Nordisk kulturpolitisk tidskrift* 18(2), 233–249.
- Nordvall, Henrik & Pastuhov, Annika (2020): The knowledge-oriented and relationship-oriented roles of popular education in labour movement parties in Sweden. *International Journal of Lifelong Education* 39(4), 374–387.
- Norris, Pippa & Lovenduski, Joni (1995): *Political Recruitment: Gender, Race and Class in the British Parliament*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pauli, Petra (2012): *Rörelsens ledare: Karriärvägar och ledarideal i den svenska arbetarrörelsen under 1900-talet*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Skoglund, Crister (1991): *Vita mössor under röda fanor: Vänsterstudenter, kulturradikalism och bildningsideal i Sverige 1880–1940*. Almqvist & Wiksell International. Diss. Stockholm.
- Statistiska Centralbyrån (2021): *Nominerade, valda och ej valda kandidater i riksdagsval efter kön, parti och utbildningsnivå. Antal och andelar. Valår 1991–2018*. Hämtad från: <https://www.statistikdatabasen.scb.se>
- Sveriges Kommuner och Regioner (2021): *Uppdraget som KSO och RSO. En enkätstudie om innehålllet i uppdraget, arbetsmiljön och behov av utveckling*. Hämtad från: <https://>

skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/
uppdragetsomksoochrso.55541.html

Thomson, Dale E (2010): The evolving role of universities in expanding knowledge among local elected officials. *Journal of Public Affairs Education* 16(3), 421–450.

Vetenskapsrådet (2017): *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad från: <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>

Vogelsang-Coombs, Vera (1997): Governance education: Helping city councils learn. *Public Administration Review* 57(6), 490–500.